

Kakskümmend aastat Eesti Üliõpilaskondade Liitu

Üliõpilaste ühine jõud

Kakskümmend aastat
Eesti Üliõpilaskondade Liitu

Koostajad:

Kaidi Kasenõmm,

Tarmo Seliste

Toimetaja:

Kaisa Kaldoja

Kujundaja:

Erik Riige

Fotod:

Helgi Sammelselg,

Helena Veldre,

EÜL,

Erakogud,

Scanpix

Trükk:

AS Folger Art

Paber:

kaaned Carta Integra 265 g/m²

sisu Maxi Satin 130 g/m²

Eesti Üliõpilaskondade Liit

F.R. Kreutzwaldi 4

10120 Tallinn

2012

Hea lugeja!

Eimar Veldre

Raske on leida midagi väljakutsuvat kui võtta kokku ühe organisatsiooni, ühe ühiskondliku liikumise aastakümnete pikkust elulugu ja käekäiku. Kindlasti on see ka suur au ja kohustus.

Eesti Üliõpilaskondade Liit tähistas 23. novembril 2011. aastal oma 20. tegevusaastat. Euroopa seisukohalt on see ehk liigagi lühike aeg hindamaks organisatsiooni mõju, aga Eestis on seda panust näha.

Katusühendusena 20 üliõpilaskonnal ning 3 sihtasutuse loojana ja 2 osajuhina on EÜL kindlasti eeskujulik huvikaitse- ja teenusõrgustik. Suuresti on EÜL-i edu aluseks kaks momenti.

Üheltpoolt otsus jääda nõudlikuks demokraatia printsibiile,

korraldades regulaarselt ja avalikult juhatuse valimisi ning seades selle nõudeks ka liidu volikogu ning üliõpilaskondade esinduste valimistel igal kevadel. Püsimine demokraatlikul alusel võimaldab igal ühendusel tulla välja ka kõige keerukamatest aegadest.

Teisalt on määravaks osutunud rahvusvahelise üliõpilaspileti ISIC väljastamise alustamine 1993. aastal, mis viis 1999. aastaks esimese pangakaardi funktsioonidega üliõpilaspileti sünnini maailmas. Koostöös õppeasutuste ja SEB pangaga on loodud selline üliõpilaspilet, mida mitmel pool maailmas ihaletakse ning milles EÜL-i äriüksuse tööd eeskujuks

tuuakse. Sellega on loodud EÜL-ile ka soliidne tulubaas, mis on võimaldanud tudengiliikumisel olla nii majanduslikult kui ka poliitiliselt sõltumatu.

Kuid mis iseloomustab EÜL-i 20. tegevusaastat?

Kindlasti on see algus aastate tohutu entusiasmi, mis pani alused EÜL-i missiooni kestvusele ja lõi müüdi tudengiliikumise kõikvõimsusest. Ilma toonaste üliõpilasliidrite suutlikkuseta vaadata kaugemale oma kõrgkooli kampsusest, ei saaks tudengite huvid kõlada täna ühtse häälena Riigikogus, valitsuses ja laiemas avalikkuses. See aga ei tähenda, et EÜL-i volikogu ja teistel koosolekutel puuduks elav arutelu

ja ka momendid, kus jäädakse põhimõttelisele erimeelsusele. Ent usk sellesse, et üheskoos oleme võimsamad ja saavutame tulemusi, on kestvalt domineerinud EÜL-i tegemistes.

Oluliselt vähem tähtsam ei ole ka asjaolu, et üliõpilasliikumine on olnud avaliku võimu poolt tunnustatud. EÜL-i loomise ajal olid üliõpilaskonnad avalikõiguslikud ühendused, ent 1990. aastate keskpaigaks oli seadusandluses niipalju muutunud, et tudengite ainus reaalne võimalus oli koonduda mittetulundusühinguteks. Alles 1999. aastal õnnestus EÜL-i eestvedamisel lõpetada õiguslikult segane aeg ning üliõpilaskonnad taastati avalikõiguslike institutsioonidena kõrgkoolide juures.

Õigus võtta sõna ja osaleda kõrgkooli otsustusprotsessides on andnud võimaluse panustada enam kui lihtsalt tudengite arvamust välja öelda. Mitmed rektorid on ametisse valitud just tudengiesindajate toel ning nii mõnigi õppejõud on pidanud end parandama või töökohast ilma jääma, kuna tudengid polnud senise olukorraga rahul ja astusid sammu sõnadest edasi.

Ka kohustus seista oma õiguste eest on määrav. Mida peaksid mõtlema tudengid oma üliõpilaskonnast, kui too kriitilisel ajal ei suuda otsustada ega oma liikmete kaitseks midagi ette võtta? Ei rohkemat kui seda, et esindusest ja esindajatest pole kasu. Sestap on aeg-ajalt võrreldud üliõpilasesindamist ka Moldova jalgpalliga ja seda

ikka positiivse provokatsiooniga ärgitamaks arutelu tudengite huvikaitse tasemest ja probleemidest.

Ja lõpuks, et kelle eest siis EÜL seisab?

Alusetult EÜL-i peateemaks tituleeritud õppetoetuste järgi justkui päevaõppe tudengite eest. Kui aga võtta õppelaenu hüvitamise kaotamise vastu võitlust, siis justkui endiste tudengite eest. Samas kõrgkoolide vastuvõtupõhimõtete muutmisel aga hoopis tänaste õpilaste ehk tulevaste tudengite eest. Seega ring on päris lai ega piirdu ca 70 000 tudengiga, kes Anno Domini 2011 olid immatrikuleeritud Eesti kõrgkoolidesse. Aeg-ajalt tuleb panustada ka tudengielu ja kõrghariduspolii-

tika piire ületavatesse aruteludesse. Olgu see näiteks kas või EÜL-i volikogu seisukohavõtt Eesti liitumisel Euroopa Liiduga või mitmed ühisavaldused Eesti Noorteühenduste Liidu ja Eesti Õpilasesinduste Liiduga.

EÜL-i panus ei ole ainult kõrghariduses, poliitikas ja tudengielus, vaid ka laiemalt. EÜL-i volikogus, juhatuses, kontoristöötanute, aga ka üliõpilaskondade endiste aktivistide seast on sirgunud tublisid ettevõtjaid, poliitikuid, tippametnikke, õppejõude ja kodanikuaktiviste, eestvedajaid ja eksperte.

Tudengite rolli ühiskonnaelu kujundamises saab alati alahinnata, ent harva ülemääraselt tunnustada. Eesti Üliõpilaskondade Liidu asutamine

23. novembril 1991. aastal aga pole veel selget ja ühest hinnangut saanud. Heaks aluseks sellele on aga inimeste lood, kes viimase kahekümne aasta jooksul on panustanud Eesti tudengiliikumisse.

Eimar Veldre
EÜL esimees 2011-2013

*TTÜ-kad katsuvad
jõudu TLÜ Eksmatiga
Pärleselja suvekoolis
2010. a suvel*

Foto: Helgi Sammelselg

EÜL ei saanud muidu, kui pidi sündima

Agu Vahur

Et kõike ausalt ära rääkida, pean ma alustama sellest, et 1991. aastal juhtus lisaks Eesti Üliõpilaskondade Liidu asutamisele ka igasugu muid ilusaid ja toredaid asju. Muuhulgas nimetati miilits ümber politseiks, Tallinna Kalev tuli NSVL meistriks korvpallis, taastati Eesti Vabariik ning turu vallutas kallis aga hea pingviinijäätis. Tegu oli tormilise ajaga, kus okupatsiooniaegsed struktuurid olid kaotanud oma rolli ja aktiivsed inimesed rassisid mitmel rindel (taas)asutades kodanikuühiskonnale omaseid koostööorganisatsioone. Justkui möödaminnes tehti suuri asju.

Ka ülikoolides olid muutused juba alanud. Üliõpilasselts ja korporatsioonid, kus noored üliõpilased olid eestiaegsete kommete kohaselt oma kõneosavust, käitumist ja juhtimisoskust harjutada saanud, olid selleks ajaks juba kaks aastat tegutsenud. Kommunistliku noorsooühingu tegelased olid selleks ajaks juba oma loomulikku nišši pugenud ning korraldasid rubladerohkeid diskoõhtuid. Ülikoolide juhtkonnad olid endiselt kompartei nomenklatuursed tegelased, aga prorektorite tasemel oli juba kaasatud ka üksikuid noori andekaid õppejõude.

Juba aasta eest olid ülikoolides toimunud üliõpilasedustuste valimised ja ülikoolide üliõpilaskonnad võtnud aktiivse rolli, et uuendada õppekavasid ja leida

võimalusi üliõpilaste sotsiaalse heaolu parendamiseks. Üldiselt olid ülikoolide juhtkonnad sel ajal veel kas tagurlikud või alalhoidlikud. Nad olid harjunud, et kõik otsused on „ülevalt poolt“ ette antud ja ega nad ei osanud üliõpilaste survele adekvaatselt reageerida. Reeglina suunasid nad üliõpilaste küsimused ja ettepanekud haridusministeeriumi kapsaaeda.

Tol ajal moodustasid üliõpilaskonna esindusorganite tuumiku üliõpilaskorporatsioonide liikmed, kes oma korporatsioonide kaudu lävisid juba väga tihedalt erinevate ülikoolide üliõpilastega. Seetõttu oli läbikäimine ka erinevate üliõpilaskondade esindusorganite vahel väga tihe. Nii et sisuliselt toimis üliõpilaskondade liit juba tükk aega enne asutamist ja EÜL-i asutamine

oli lihtsalt loogiline asjade käik, et läbirääkimisteks riigiasutustega tekiks legitiimne üliõpilasi esindav esindusorgan.

EÜL-is oli tol ajal päris lahe seltskond koos, isegi kui nimetada vaid väheseid: raadiosõjamees Hannes Võrno, idealistpoliitik Meelis A. Atonen, intellektuaalrevolutsionäär Kaarel Tarand, dirigent Erki Pehk ja palju teisi avatud ellusuhtumisega noori, keda innustas võimalus midagi head „vabariigi tasandil“ ära teha. Lisaks ametlikule volikogule ja sekretariaadile olid kaasatud ka kõikide üliõpilaskondade esindusorganid kogulatuses, sest asju arutati ikka laiemas ringis kui kitsalt ametlikud struktuurid. Päris laiali see otsustusprotsess siiski ei valgunud, sest õnneks oli meil olemas ka „alati haudtõsine“

Sulev Alajõe, kes mitte lihtsalt ei nautinud osalemist, vaid ka praktilised asjad lõpuks ära tegi ja otsused ellu viis.

Tol ajal olid EÜL-is valdavaks kaks tuumikteemat: ajast ja arust õppekavad ning sotsiaalse toimetuleku teemad. Õppekavadega oli sel ajal lihtsamaks probleemiks see, et sinna oli veel jäänud palju kommunistiehitajatele mõeldud aineid. Keerulisemaks probleemiks aga see, et üliõpilast ei tunnistanud vastutusvõimelise indiviidina, kes võiks ise valida, mida ja kus ta omandab. Õppekavad olid ikka väga kindlalt paigas ja üliõpilane oli seal vaid kui viljatera elevaatoris. EÜL-i kindel seisukoht oli, et üliõpilane ise rohkem vastutaks oma õppimise eest ja oleks selle tarbeks ka oma valikutest vabam.

Üliõpilaste sotsiaalne toimetulek oli teiseks oluliseks teemaks. Nõukogudeaegne stipendiumite süsteem, kus kõigile midagi jagati, oli kokku kukkunud, laenu-süsteemi polnud, perede säästus, mis lapse koolitamiseks kõrvale olid pandud, läksid hüperinflatsiooniga käigus kaduma. (Raha oli muutunud nii väärtusetuks, et kui ma kaks suurt kilekotitäit kaasüliõpilastele mõeldud stipendiumiraha ühe topeltloengu ajaks sööklasse unustasin, siis pärast loengut leidsin need kilekotitäied sularaha sealt samast lamajala kõrvalt, kuhu need unustasin.) Kogu selle probleemide virrvarriga jooksva tegelemise kõrvalt oli aga just EÜL-i kaudu võimalik tulevikku suunatud lahendusi leida.

Toonane haridusminister Rein Loik oli üks ütlemata tore ja üliõpilasmeelne sell, kes võttis

EÜL-i tõelise ja tegeliku partnerina. Vajadusel sai alati tema jutule, probleemid läbi arutatud ja koos lahendusi otsitud. Aga kohe, kui tema kabinetist väljusime, siis keskastme ametnikega oli ikka päris raske ühist keelt leida ja asjad seisid. Ministri keskkastme ametnikud vaatasid meiega kohtumisi kui ministri kapriisi. Eks nad olid nõukaaegse nomenklatuurse mugavusega harjunud.

Ega need ametnikud seal haridusministeeriumis väga nutikad ei olnud ka. Korra tuli USA-st kutse osalema noorte poliitika huviliste koolitusseminaril Ameerika Ühendriikide Kongressi juures adresseerituna: „to High School Students“. Haridusministeeriumil polnud kahtlustki, et see meile EÜL-i edasi saata. Meie itsitasime muidugi

pihku ja läksime kohale, sest suurem osa kulutusi maksis vastuvõtja. Pärilõbus oli seal ameerika keskkoolipoistega elu mõtte üle väidelda ja silmaring laienes päris jõudsalt. Nii õnnestus ametnike kirjaoskamatusest ka kasulikku kogemusi omandada.

90ndate alguses oli ühiskond üsna koosmeelne ja mingeid suuri vastasseise üliõpilaste ja muude ühiskonnakihtide või ametkondade vahel ei olnud. Pigem oodatigi, et üliõpilased tulevad ja ehitavad selle Ühis- tuste Eesti. Seesama haridusminister Rein Loik tõmbas oma koostöövalmidusega meie hoogu tänavarahutuste korraldamisel tagasi ja meil jäidki bussid ja politseiautod niimoodi ümber lükkamata. Kuigi meil mingil hetkel bussijaamade

*Tudengite grupikalli
EÜLI 2008. a suve-
koolis Võrumaal*

Foto: EÜL

blokeerimiseks ikka läks. See juhtuskakogemata, sest Viljandi kultuuriakadeemia poisid olid EÜL-i volikogu otsustest midagi valesti aru saanud, aga sealjuures üliväga entusiastlikud. Ja Toompeal korraldasime ka ühe lõbusa mõnesajapealise üliõpilasmeeleavalduse. Tervelt 10 minutit näidati meid sel õhtul AK uudistes. Ma ei mäleta, et see pikett muid eesmärke oleks saavutanud.

Tagantjärele on muidugi rohi rohusem, aga minu mäletamist mööda sai nii õppekavade kui ka õppelaenusüsteemi osas sasipuntrad lahti arutatud ja nüüdisaegsetele süsteemidele alus pandud. See koostöö kahel rindel – ministeeriumites ja ülikoolides korraga – andis ikka palju paremaid tulemusi kui oleks olnud ainult ülikooli seinte

vahel oma nõudmiste esitamine. Ja et üliõpilaskondade koostöö oli juba enne EÜL-i loomist tihe, siis võib küll öelda, et EÜL ei saanud muudmoodi, kui pidi sündima.

Kohe peale sündi aktsepteerisid EÜL-i ka põhjamaade üliõpilaste katusorganisatsioonid. Olime kutsutud nii Põhjamaade kui ka Euroopa üliõpilaskondade aastakoosolekutele ning rootslased olid isegi nii lahked, et katsid oma vahenditest meie esindajate reisikulud (üks lennupilet maksis toona üle peaministri aastapalga). Sealsetelt kogunemistelt saime palju informatsiooni, et kuidas vabas maailmas asjad on korraldatud ja seetõttu olime kontseptuaalselt ikka paar sammu riigiinstitutsioonidest alati eespool ja meid peeti unistaja-

teks. Aga nagu elu meile näitab, said toonased kõrged unistused kiiresti ületatud ja uued aastakäigud pidid juba uusi unistusi looma hakkama.

Rahvusvahelised sidemed EÜL-i tasemel tulid meie üliõpilaskonnale ja ka igale üksikule üliõpilasele ka materiaalseks kasuks. Juba 1992. aasta algusest sai EÜL rahvusvahelise ISIC Assotsiatsiooni partneriks ning nii said Eesti üliõpilased kasutada olulist rahvusvahelisi reisisoodustusi andvat ISIC-kaarti. Toonane 10 DEMi kokkuvõidu rongipileti pealt Euroopas oli ikka suur raha.

1991/1992. aasta kaardid on unikaalsed ka selle poolest, et kõik need Eestisse tulnud 7000 kaarti olid läbi teinud täielise

Kopenhaageni jalgsiekskursiooni. Kullerteenused olid toona kättesaamatud ja postisüsteemi ei usaldanud isegi postitöötajad ise. Et allakirjutanu oli niikuinii minemas Põhjamaade psühholoogiaüliõpilaste aastakonverentsile, siis tekkiski plaan need ISIC-kaartide alused möödaminnes Kopenhaagenist ära tuua. Entusiasmi oli palju ja muretsemiseks polnud aega – nii ei sisaldanudki transpordiplaan seda arvutust, et kui palju tegelikult mitu tuhat väikest kerget plastkaarti ruumi võtab ja mis see kõik kokku kaaluda võib. Nii et kohapeal oli naermist palju, kui ma kirikutornidesse ronisin, endal suur 20-kilone pappkast õlal nagu sadamatöölisel.

Toonane taristu, milles EÜL toimetas, oli ka suht olematu. Kogu töö käis trükimasinatega,

kaugekõned (ka Tallinnast Tartusse) tuli telefonikeskjaama operaatorilt ette tellida ja faksiaparaat alles hakkas teletaipi välja tõrjuma. Nii olid head rootslased varmad mulle üht nende jaoks vananenud Apple MacIntosh kompuutrit EÜL-i tarbeks kaasa pakkima. Toona maksis lauaarvuti kahe Žiguli hinna ja nõukogude piirivalvurid olid väga valvel. Nii me koostasimegi loomingulise kaaskirja, et see on mingi mõõteaparaat füüsikalabori katsete jaoks ning Apple disain

oli juba toona õnneks omapärane. Paaritunnise protsessiga sain ilma kadudeta ikka piirist üle. Aga siis kontoris seda tööle pannes selgus tõsiasi, et arvutil on rootsikeelne operatsioonisüsteem. Me leppisime mõttega, et antud annetuse näol oli tegu Rootsi kunni salateenistuse sepitsusega taastada oma kultuuriline ülemvõim endisel territooriumil. Allusime siis kunni provokatsioonidele ja tudeerisime Maciga suhtlemiseks hoogsalt rootsi keelt.

Nagu ühiskonnas tervikuna oli ka EÜL-i tegevus toona üsna üksmeelne. Elasime vastavalt toonastele standarditele ja tegime oma parima, et vastata ootustele, mida mitte ainult üliõpilased, aga kogu ühiskond noorele eliidile sättis. Poliitbroilerite omavahelist võitlust siis EÜL-i tasemel polnud. Kõik olid ühtselt filosoofilised humanistid ja pragmaatilised sotsialistid ning ühist platvormi polnud raske kujundada. Praegu EÜL-i tegevusel silma peal hoides on hea märgata, missuguse professionaalsuseni on see organisatsioon kasvanud ja siis tuleb uhke tunne rindu, et endalgi väike osa olnud mängida selle organisatsiooni ajaloos. Vivat EÜL!

Agu Vahur

EÜL 1. koosseisu 1991/1992 aseesimees

*EÜLi suvekooli kamp
2011. aasta augustis
Olustveres*

Foto: Helgi Sammelselg

Mälukilde üliõpilastegevusest

Leif Kalev

Minu tegevus üliõpilaskondades jäi 1990. aastate teise poolde ja 2000. aastate algusse. Aastatuhandevahetus oli üliõpilastegevuses suurte muutuste aeg tohutu hulga inimeste, kontekstide, sündmuste ja tegevustega. Siinses tekstis saab katta vaid mõned eredamad mälestused, mistõttu kasutasin sidusa teksti asemel mälukildude vormi. Otsustasin ka mitte mainida nimesid, seegi eeldaks pikemat kirjatööd.

Tormi ja tungi aastad

Kui 1994 Tartu Ülikooli õppima asusin, oli seljataga paar aastat

tegevust Tallinna Keskkooli- ja Gümnaasiumiõpilaste Liidus ning Eesti Gümnaasistide Liidus. Loogilise jätkuna tõmbasime 1995 suurte plakatitega tähelepanu üliõpilaskonna edustuse valimisel. 1996-2000 oli meie nimekiri üks suurimaid, omades veerandit kuni kolmandikku kohtadest. Erinevate toonaste ülesannete seast väärrib esiletõstmist Tartu Ülikooli üliõpilasesinduse juhtimine 1997-98.

Nii õpilased kui üliõpilased alles otsisid sobivat töövormi, mida oli süvendanud korporatsioonide ja toonase Res Publica terav võimuvõitlus 1990ndate esimesel poolel. Oma kohta otsivatest üliõpilaskondadest Tartus ja Tallinnas meenuvad nii kaduvad protokollid, kollaažtehnikas lehekestest raamatupidamiskaustad, peda hoiu-

pörsas-rahakassa kui Tartu juhatuse koosolekulaud, mis oli ühel hommikul tihedalt täis alkoholipudeleid. Samavõrd oli pühendunud inimesi ja väga korras tegevusloike, sest toona ei tähendanud üliõpilaseks olek veel täisajaga töölkäimist. Terviklahendus tuli aga alles kujundada ning selleks tuli kõigepealt selgitada üliõpilaskonna rolli.

Iseseisvuse taastamise järel sattus üliõpilastegevus intellektuaalsesse tühimikku. Üleüldised vabanemise eesmärgid olid täidetud ja kõikjal lammutati nõukogulikke kontrol-listruktuure. Ent toimus ka turumajanduse ehitamine üha minimaalriiklikumas mudelis, mis tähendas üliõpilaste heaolu jätkuvat kärpimist. Inf atsioon sõi ära stipendiumid, erastami-

sega kadusid paljud üliõpilaste soodustused. See viitas vajadusele üliõpilaste õigusi kaitsta, ent enamik üliõpilastejuhte oli valitseva Isamaaga seotud ja tahtsid parempoolsed olla.

Nii otsiti teisi tegevusloike, mis võiksid huvide kaitset mingil viisil asendada. Suure hoo võttis niinimetatud kultuuritegevus, see tähendab pidude korraldamine, kust on välja kasvanud mitmed tänased meelelahutusettevõtjad. Järjest hoogsamalt hakati müüma ISIC-kaarti ja läbi rääkima äriühingutega, kujundamaks riigiväliseid soodustusi. Kõik see rikastas üliõpilastegevust, ent ei saanudki vastata põhiküsimusele: mis tingimustel ja kuidas saab üliõpilane ülikoolis õppida?

Euroopaliku tegevus- joone kujundamine

Vastuseks sai olla turumajanduse oludes kujunenud euroopaliku üliõpilaskondade tegevusjoone kasutuselevõtmine. Teisisõnu, tuli võtta vastutus üliõpilaste õiguste ja huvide kaitsmise eest: kujundada eelistused, osaleda poliitikakujundamises, kasutada valitsuse suhtes mõjutusvahendeid. See aga vajab põlvkonnavahetust, uue õppimiseks ja rakendamiseks valmis inimeste tulekut üliõpilaskondadesse.

Samas polnud mõistlik senist kogemust üle parda heita, sest me ei elanud lääneeuroopalikus heaoluriigis ja pidime olema ise tugevamad. Tuli osata leida sobiv sümbioos, kus üliõpi-

laskonnad jõuaksid tagasi oma põhitegevuse juurde, ent lisandunud tegevusloikude tugevused nendega positiivselt haakuksid. Euroopalikkuse maaletoomine ning sobiva kohaliku mudeli otsimine ja juurutamine oli tagasivaates minu tegevusaja võtmeteema.

Üliõpilaskondade haridus- ja toimetulekualase põhitegevuste suutlikkuse tõstmine toimus Lääne materjalidega tutvumise ja omavaheliste arutelude kaudu. Alustuseks jõudsime üleriigiliste poliitikate alusdokumentide vastuvõtmiseni, seejärel käivitasime koolitused ja kujundasime üliõpilaskondades nende teemadega tegelejate võrgustiku.

Rööbiti töötasime organisatsiooni töökorralduse ratsionaliseerimise ja majandusliku jätkusuutlikkuse kindlustamisega, millele hiljem lisandus institutsionaalne strateegiakujundus. Nende tegevuste algne tihe seos võimaldas meil tagada EÜL-ile ja osalt üliõpilaskondadele majandusliku sõltumatuse ühena väga vähestest Eesti kodanikeühiskonna osadest. Hiljem on majandustegevus veelgi laienenud ja liikunud eraldi üksusesse. Meie ajal kujundasime eraldi kultuuriklubid ja -sihtasutused, mis suuremates üksustes on olnud suhteliselt õnnestunud. Kokkuvõttes jõudsimegi mudelini, mis võimaldas nii üliõpilaskondadel pöörduda tagasi põhitegevuste juurde kui säilitada üliõpilaselu rikkalikkus ja majanduslik sõltumatus.

Üliõpilaskondade seisund

Üliõpilaskonna rollimudel vajab läbimõtlemise kõrval ka õiguslikku vormistamist. Selles osas oli olukord 1990ndate keskel äärmiselt keeruline. Sõjajaeelse sundliikmelisusega üliõpilaskonna mudeli oli kohus seadusevastaseks tunnistanud. Kohtus korporandid seljatanud Res Publica aktivistid pakkusid asemele vabaühingu vormi, mis toimiks ametiühingu ja soodusklubina. Niisugune lahendus oleks tähendanud esindusülesannete kaotust ja üliõpilaskonna marginaliseerumist Prantsusmaa-sarnasteks erakondade käepikendusena toimivateks ühinguteks.

2006. aasta sügisel
uurivad Üliõpilaslehte
tollane TTÜ üliõpilas-
konna esimees Alar
Assuküll (paremal)
ning Andres Ploom
(keskel) ja Ragnar
Everest (vasakul)

Foto: Erakogu

Pika töö tulemusena õnnestus kujundada kvalitatiivselt uus lahendus, Eesti õiguskorda sobiv üliõpilasomavalitsuse mudel, kus puudub sundliikmeskond, ent üliõpilaskond on ühtne ning kõigil üliõpilastel on õigus valida oma esindajad. Üliõpilaskonnad annavad välja ka sooduskaarti, millega kaasnevad teatud hüved, ent selle omandamine on vabatahtlik. Nii õnnestus tagada esindav üliõpilaskond, millel samas on teatav majandusalus.

Õigusseisundi kujundamisega haakub arvukalt kõige erinevamaid mälestusi. Ehk saavad need kunagi mõnes pikemas tekstis paberile, ent siin toon vaid võtmehetked. Uue üliõpilasomavalitsuse esimene põhimäärus kiideti senise üliõpilaskonna edustuses ja

Tartu Ülikooli nõukogus heaks 1996, ülikooliseadusse jõudis üliõpilaskondade täpsem regulatsioon 1999. EÜL korrastas üliõpilastegevuse milleniümivahetuse aastatel. Terviklahendus on seadusandjal tänini kujundamata, seda peegeldavad näiteks ülikooli akadeemiliste põhiüksuste üliõpilasnõukogude raskused tegevus- ja majandamisvormi leidmisel.

Esimesed poliitikastrategiad

Kuimind 1998. aasta suvel juhatusse valiti, püüdsin alustuseks tutvuda avaliku poliitika valdkonna lähtedokumentidega. Leidsin veidi kirjavahetust ja rohkem polnudki. EÜL-i seisukohad tekkisidki toona vastustena tavaliselt haridusminis-

teeriumi esitatud küsimustele, teisisõnu jooksvalt leiutades. See tähendas võimetust kujundada ise aruteluteemasid, kohati hüplevaid seisukohti ning seda, et kiirkorras eklektiliselt leiutatud seisukohad ei omanud liikmesüliõpilaskondade sisulist mandaati.

Nii oli minu esimeseks prioriteediks kujundada EÜL-i süsteemsed seisukohad kõrghariduse ja üliõpilaste toimetuleku küsimustes. Tuli koostada eelnõud, need volikogus sisuliselt läbi arutada ja vastu võtta. Lähtekohad üliõpilaste toimetuleku aruteluks 1998 ja seisukohad kõrghariduspoliitikas 1999 kujunesid EÜL-i läbipaistvama, tunnustatuma ja proaktiivsema tegevusjoone aluseks avalikus poliitikas. Rõõm on tõdeda, et areng on jätkunud ja

täna on EÜL-il põhjalikud poliitikastrategiad.

Üliõpilaslehe käivitamine

1999. aastaga saime EÜL-i põhistruktuurid uuendatud. Lisaks poliitikastrateegiatele oli meil uus põhikiri, eelarve, arvutiseeritud raamatupidamine ja mitmeid teisi uuendusi. See võimaldas liikuda järgmiste teemadeni, mille hulka kuulus avalikkuse teavitamine. Üheks siinseks arendustegevuseks oli Üliõpilaslehe käivitamine, mis jäi minu korraldada.

Üliõpilasleht oli ilmunud nii maailmasõdade vahel kui pärast iseseisvumise taastamist. 1990ndate algatused olid paraku jäänud tükatiseks ja

hoogsa alguse järel ära vajunud. Alustuseks tuli varasemate ebaõnnestumiste põhjused kindlaks teha ja leida töötav lahendus. Enamik katsetusi oli suunatud kommertslehe väljaandmisele Tartus, see aga polnud turuolusid arvestades realistlik. Viimased katsetajad olid teinud vabatahtliku tööna internetilehte, ent muud kohustused olid nende jõu ammenandanud ja nad andsid tööjärje heameelega meile üle.

Kohalike katsetuste asemel oli eeskujuks ennekõike Ylioppilaslehti, millega ka Helsingis tutvumas käisime. Mõistagi kohandasime lahendust meie oludele. Kujundasime üle-eestilise tasuta lehe mudeli, mille rahastus tuleks dotatsioonist ja reklaamitulust, kusjuures EÜL tagaks lehe järjepideva ilmu-

mise. See mudel osutus elujõuliseks ja on tänini töötanud.

Toimetuse kujundamisel paraku nii hästi ei läinud. Esimene meie leitud peatoimetaja kandidaat esines mõni aeg enne lehe käivitamist teatega, et soovib lehte välja anda eraomandina, pakkudes dotatsiooni eest EÜL-ile teatud hulka lehepinda. Õnneks olime ilmumisalgatuse terviklikult läbi mõelnud ja juba esitanud kaubamärkide registreerimistaotluse. Ka oli kommertslehe väljaandmine dotatsioonita ebarealistlik. Leidsime kiirkorras uue tegusa peatoimetaja. Nii suutsime avanumbri kavakohaselt 1999. aasta lõpul välja anda, ehkki sisse tuli algselt kavandatust rohkem ise panustada.

Paraku ei õnnestunud jätkusuutlikult täita Tallinna toimetaja kohta, mistõttu lehe siskippus lõuna poole kaldu. Ka oli siis meedia kolletumise intensiivne aeg, mis peegeldus toimetuse liikmetest ajakirjandustudengite eelistustes. Nii ei kujunenud leht Ylioppilaslehti taoliseks uute ideede esitamise areeniks, vaid pigem lihtsalt üliõpilaselu kajastajaks. Täna-seks on kollasuse surve taandunud ja ehkki leht pole uue ühiskonnamõtte mootor, leiab seal täitsa korralikke lugusid.

Üliõpilaste kaitsevää- teenistus

Palju avalikku tähelepanu sai tegevus üliõpilaste ajateenistuse osas. Iseseisvumise taastamisel võitlesid üliõpi-

laskonnad sõjalise õpetuse ja väeteenistuse vastu ning ühiskonnas valitsenud rahumeelset meelestatust kajastas üliõpilaste vabastamine kaitsevääteenistuskohustusest. Mõne aastaga eelistused muutusid ja 1994.aastakaitsevääteenistuse seadus nägi ette kohustuslikud üliõpilaste reservohvitserikursused.

Paraku ei asunud kaitseväge seadust täitma ja kui umbes 1996 hakkasime huvi tundma, selgus, et kursuste ettevalmistamine polnud alanudki. Kahel järgneval aastal püüdsime ühistöös kursusi käivitada. Kui aga sai selgeks, et üliõpilaste valdav enamik kursustele ei jõua, tuli tekkinud ummikseis kuidagi lahendada.

*Tallinna Tudengi-
päevad 2007.
Esiplaanil puhuvad
vilesid tollane turun-
dusjuht Riina Lainet,
sotsiaalpoliitika
nõunik Allan Päll ja
juhatuse aseesimees
Maris Mälzer.*

Foto: Scanpix

Siin leidis kaitsevägi, et kui reservohvitserkursusi ei tule, võiksid nad üliõpilased üldkorras ajateenistusse võtta. Üliõpilaskonnad leidsid, et kui riik ei täida oma kohustusi, tuleb samas ulatuses kohustusest vabastada ka üliõpilaste aastakäigud. Kaitseväge ettepanek neid 27. eluaastani omatahtsi üldisse ajateenistusse võtta olnuks nii õigusriiki sobimatu reeglite tagantjärele muutmise kui ebarealistlik inimeste elupaanide mõttes.

Kahjuks vaidlus politiseerus meedias ning kaldus konkreetse probleemi juurest laiemasse arutellu patriotismi, kaitseväeteenistuse põhimõttelise mudeli jm üle. Meie konstruktiivsed ettepanekud, näiteks suunata vaidlusalused aastakäigud lühematesse kooli-

tustesse Kaitseliidus, ei leidnud kõlapinda. Lõpuks kujunes lahendus, mis vabastas varasemad aastakäigud kohustustest ja nägi uutele ette üldkorras teenistuse. Üliõpilaste õigused said kaitstud, ent selle eest tuli maksta arvestatav lõiv. Ning ehkki riigikaitse rahastatus ja korraldus on aastatega palju paranenud, ei suuda me Eestis tänini anda kõigile noortele alustasemegi riigikaitseõpet.

Kuldaasta 2000

Millenniumiaasta oli toonase EÜL-i õitseae ja jäi kauaks meelde. Paljud olulised otsused olid selleks ajaks tehtud, viisime neid ellu ja kasutasime tekkivaid uusi võimalusi. EÜL-i eelarve kasvas toona hüppeliselt, mitu korda. Oli võimalik

kujundada piisav mehitatus ja kohane tööjaotus, mis on mitmekordselt uuendatuna tänini kasutusel. Meeskonnatöö käivitumisega kaasnesid vaba aja tegevused nagu EÜL-i tiimi võidukas osalus Suure Tõllu regatil ja rattaretk Sakku.

Mõistagi ei kadunud kuhugi töökoorem ning õhtul viimasele bussile jooksmine, mõnikord isegi kontorist ööbimine. Siiski olid saavutatud positiivsed mõjud tuntuks. Koormust vähendas ka tagasikolimine Tallinna: varem sai mõnikord mitugi voo päevas linnade vahet sõidetud, mis koos bussis õppimise ja töötamisega oli väga väsitav.

Paraku sisaldab õitseng ka dekadentsi algeid. Millenniu-

miaasta ambitsioonikamatest algatustest õnnestus vaid osa. Näiteks õnnestus küll tõrjuda uue valitsuse teatud ringkondade osalise õppemaksu algatus, ent uute õppetootuste sissetoomine jäi venima ja lõpuks ebaõnnestus, viimast küll juba pärast minu aega. Väga tugev juhatus tõusis ehk liiga esile ja üliõpilaskondade arengutempo jäi EÜL-i omast maha, mis tekitas pingeid. Neid püüdsid kasutada ühe mässumeelse üliõpilasveterani eestveetavad vastasringkonnad.

Uued sihid

Millenniumiaasta jooksul süvenes mu soov üliõpilastegevusest edasi liikuda. Tekkinud pinged viisid siiski 2001 juhatusse tagasi kandideerimiseni,

kindlustamaks muutustekinnistumist. Juba mõne kuu pärast loobusin sellest ametikohast osana laiemast kokkuleppest juhatuse töövõime kindlustamiseks. Kevade jooksul andsin üle avaliku poliitika tegevjuhi ülesanded, et pikema suvepuhkuse järel edasisi valikuid teha.

Samast sügisest olen seotud Tallinna Ülikooliga, algul selle loomise projektjuhina, seejärel õppejõu ja riigiteaduste instituudi juhina. Nendes rollides on üliõpilaskondadega olnud konstruktiivseid kokkupuuteid. Säilis ka teatav otseseos EÜL-iga, algul volikogu ja järelevalvetoimkonna, hiljem vilistlaskogu kaudu. Omaaegsest taustast on kasu tänini.

Tagasivaates meenub üliõpilastegevuse aeg tegusa ja aren-

davana, võimaluste-, kogemuste- ja saavutusterohkena. Üliõpilaskonnad ja EÜL on olnud harvaesinev võimalus saada iseseisva juhtimise ja poliitikakujundamise kogemusi toimivas ja avaliku mõjuga ühenduses. Majanduslik sõltumatus võimaldab suuresti ise eesmärgid määrata, mille saavutamine sõltub omaenda tegevusest. Loodan, et aja jooksul levib avatus ja euroopalik tegevusviis EÜL-ist üha laiemalt Eesti ühiskonda.

Leif Kalev

juhatuse esimees ja aseesimees,
avaliku poliitika tegevjuht 1998-2001

Tudengid jälgivad koos lastega 20. jaanuaril 2011 riigikogu istungit, kus arutati õppelaenu hüvitamise jätkamist avaliku sektori töötajatele. Üliõpilased pidid hiljem kurvas-tama - õppelaenude tagastamist ei jätkatud.

Foto: Scanpix

Õpilaspileti uued väärtused ja areng 21. sajandil

Lauri Teder

Õpilaspilet, aga eelkõige üliõpilaspilet on Eesti Üliõpilaskondade Liidule (EÜL) mõneti eksistentsiaalse tähendusega. Tänu ISIC-kaardi väljastamise õigusele saab EÜL seista tudengite huvide eest, ajada sõltumatut tudengipoliitikat ning pakkuda tudengikohast meelelahutust. ISIC-kaardi väljastamise õiguse saamisest alates on tehtud kõvasti tööd õpilaspiletile suurema lisandväärtuse loomiseks. Selle krooniks on kindlasti 2011. aastal parima ISIC-kaardi väljastajamaa tiitel 121 riigi seas.

Selleks et mõista õpilaspileti uusi väärtuseid 21. sajandil, tuleks heita pilk möödunudele. Kusjuures rääkides õpilaspiletist, pean eelkõige silmas ISIC-kaarti ja tänapäeval võibki nende vahel mõningaste mõõnustega võrdusmärgi panna.

80-ndate lõpul jõudis rahvusvaheline üliõpilaspilet ISIC Student eestlasteni Moskva turismiorganisatsiooni Sputnik kaudu. Taasiseseisvuse saabumise järel hakkas EÜL suhtlema rahvusvahelise ISIC-kaarte väljastava organisatsiooniga, et saada ISIC-kaartide väljastamise õigus. 90-ndad olid EÜLi, aga ka ISIC-kaardi müügi- ja soodustustevõrgu ülesehitamise aeg. Kaardi saamine oli tänasega võrreldes väga keeruline ning soodustusi vähe.

1999. aastal sekkus aga EÜL suurde mängu, kui EÜL ja Ühispank (praegu SEB) tulid välja maailma kõige esimese ISIC-kaarti ja pangakaarti ühendava kaardiga. Sellest ajast alates on EÜL olnud ISIC-maailmas edulugu ning samuti omandas õpilaspilet uue tähenduse selle kasutajate jaoks.

Õpilaspileti eesmärk on tõendada õppuriks olemise staatust, et saaksid tarbida riigi poolt ette nähtud soodustusi – näiteks ühistranspordis soodsamalt sõitmist. ISIC-kaart lisas sellele rahvusvahelise dimensiooni ning põhimõtteliselt said tõendada oma õppuriks olemise staatust terves maailmas. Lisaks rahvusvahelisele staatuse tõendamisele kaasneb ISIC-kaardiga hulk soodustusi erinevates ettevõtetes: kaup-

lused, kohvikud, spordiklubid jne. Kui eelmise sajandi lõpul ei osanud keegi ettevõtete poolt pakutavaid soodustusi ettegi kujutada, siis nüüdseks on see kõigi jaoks elementaarne.

Papist veidras vutlaris olev papist õpilaspilet on vahe- tumas plastikust vastupidava, turvalise, nägusa ning funktsionaalsema ISIC-kaardi vastu. Rääkimata sellest, et sinu (üli)õpilaspilet on pangakaart, sissepääsukaart koolis, raamatukogu- kaart jne.

Selleks et ISIC-kaardi ning (üli)õpilaspileti vahele saaks võrdusmärgi tõmmata, tuli palju vaeva näha ISIC-kaardi usaldusväärsuse tõstmisega. Mäletan, kuidas 90-ndate teisel poolel gümnaasiumi õpilasena

*3. mail 2011 Tallinnas
KUMUs toimunud ISIC
Event 2011 rahvus-
vahelise konverentsi
raames tunnustati
AIESECI ametliku ISICu
auhinnaga - AIESEC
on 2010. a silmapaist-
vaim organisatsioon.
AIESECI esindajale
annab auhinna üle
EÜLi turunduse ja
kommunikatsiooni
koordinaator
Liisi Moosaar.*

Foto: EÜL

vajasin õpilaspiletit, mis tõendaks, et ma olen vanem, kui ma tegelikult olen. Kuidagi oli vaja öökklubidesse ju sisse saada. Sel ajal polnud väga keeruline saada omale sobiva sünniajaga ISIC-kaarti. Loomulikult leidsid ka neid, kes pikendasid ise oma ISIC-kaarte. Tuli tagada usaldusväärne kaartide väljastamise võrgustik ning kontrollmehhanismid. Selleks sai käidud muuhulgas ISIC Clubidel ISIC-kaarte kontrollimas, et leida võltsinguid. Üks noormees lõpetas politseis, sest ta väitis surmkindlalt ja polnud nõus sellest taganema, et tema kaheaastase kehtivusajaga (standard oli sel ajal üks õppeaasta) ISIC-kaart väljastati EÜLi kontorist. Politseis tunnistas ta kohe rikkumise üles, aga meie saime sellest ilusa pressiteate kirjutada näitamaks, et võtame asja tõsiselt.

Mitmed EÜLi juhatuse liikmed on käinud ka Haridus- ja Teadusministeeriumis arutamas ideed, et ISIC-kaart võiks olla Eestis ainuke õppimise staatust tõendav dokument. Kahjuks takerdusid kõik läbirääkimised selle taha, et ISIC-kaardi eest küsiti raha ja see tähendab, et kaart pole kõigile kättesaadav.

Igasügisene suur segadus oli kõrgkoolide poolt kinnitatud tudengite nimekirjade saamine, et need edastada pangale ning kasutada EÜLi kontoris ISIC-kaartide väljastamisel. Tihti juhtus, et septembris pidime paluma EÜLi kaartide väljastamise punkti tulnud tudengil tuua kõrgkoolis õppimise tõend või tal ISIC-kaart oma üliõpilasesindusest võtta, sest kinnitatud nimekirjad polnud meieni jõudnud ja muud tudengiks olemise tõestust ei olnud.

Nüüd aga saavad tudengid, õpilased ning õpetajad tellida omale sobiva kaardi MinuKoolist ilma, et neil oleks vaja esitada tõendeid oma staatuse kohta. Piisab vaid, kui nad ennast veebikeskkonnas tuvastavad ning süsteem teab, kas taotlejal on õigust saada vastav kaart või mitte. Taoline infotehnoloogiline lahendus on uudne terves maailmas, sest üldjuhul puudub võimalus mitteriigiasutustel pääseda ligi riiklikele registritele. Samuti on see uudne IT-tiigrina hüppavas Eestis, kus Eesti riik on tegemas alles esimesi tõsisemaid samme nõu Open Data kasutamise võimaldamiseks.

Taolised elektroonilised registrid ning elektrooniline staatuse tuvastamine pakub palju võimalusi ka soodustuste tarbimisel

ettevõtete juures. Eriti virtuaalsete ostude puhul. Tõenäoliselt liigub kaardiomanike tuvastamine ning kaardi kehtivuse kontrollimine „pilve“ (Cloud Computing), kus kõik maailma ISIC-kaardi omanikud on ühtses andmebaasis olemas, ettevõtete jaoks on loodud vajalikud liidesed ning selle tulemusena kehtivad kaardiomanikele soodustused globaalsetes ettevõtetes – näiteks Amazon. (Võib-olla on selline asi juba olemas.)

ISIC-kaardi väärtuseks EÜLile on asjaolu, et ISIC-kaart on EÜLile sissetuleku allikas. Kuna 90% tudengitest oli ISIC-kaart taskus, siis otsiti võimalusi tulude suurendamiseks mujalt. ISIC-kaardi väljastamise puhul kehtis reegel, et kaardisaaja pidi olema vähemalt 12-aastane.

EÜLi jaoks tähendas see seda, et pooltele ISIC õpilaspileti potentsiaalsetele kasutajatele kaarti väljastada ei tohtinud. Selleks tuli taotleda ISIC keskuselt eraldi luba. Pidime tegema omajagu selgitustööd, sest ei tahtud mõista, miks peaks 6-aastaselt noorel olema vaja ISIC-kaarti, kui ta ei reisi. Lõppkokkuvõttes tehti meie puhul erand ning muuhulgas saime õiguse väljastada ISIC-pangakaarte kuni 15. eluaastani 3-aastase kehtivusajaga.

Miks 15. eluaastani? Eestis kehtib koolikohustus ja kuni 18. eluaastani praktiliselt 100% noortest õpib. Soovisime tagada olukorra, kus koolis mitteõppivad inimesed ei omaks kehtivat ISIC-kaarti ega kasutaks soodustusi, mida neil õigus kasutada pole. 18-3=15 – see oli

2005. aastal ainuke võimalus seda kontrollida. Tänapäevaks on olemas reaajas staatuse kontrollimist võimaldav register ja kaarte väljastatakse kõigile pikemaks kui üheks õppeaastaks.

EÜLi ja SEB panga vaheline koostöö ISIC-pangakaardi väljastamisel osutus väga edukaks projektiks ning sellest on võitnud kindlasti nii kaardikasutajad, EÜL kui SEB. Selline olukord ei meeldinud praegusele Swedbankile ning nad käisid korduvalt EÜLi keelitasamas eksklusiivsuselepingust loobuma. Oli väga huvitavaks kogemuseks pidada läbirääkimisi nii SEB kui Swedbanki juhtkonna esindajatega. Kuna kuulsime, et Swedbanki esindajad olid uurimas ka võimalust EURO26 kaardiga koostöö tegemist, siis astusime meiegi

EURO26 esindajatega läbirääkimistesse, et luua ISIC ja EURO26 ühiskaart. Kartsime ISICkaardi positsiooni pärast. Kahjuks jäi ühendamise projekt katki, aga võib ainult ette kujutada, millist lisaväärtust oleks selline kaart reisides pakkunud. Swedbank aga sai kokkuleppele, kopeerisid ISIC-kaardi kontseptsiooni ning tulid turule NPNK-kaardiga. Eesti tudengi jaoks oli ka see võit.

21. sajandi õpilaspilet on kindlasti midagi enam kui pelgalt papitükk, millele koolidirektor septembri alguses templi ja allkirjapani tõestamiseks, et tegemist on tema kooli õpilasega. ISIC-kaardist kui staatust tõendavast ja soodustusi võimaldavast kaardist on saanud multifunktsionaalne kaart, millega saab maksta, aga kasutada ka

sissepääsu- ja raamatukogu-kaardina ning paljudes muudes olukordades. Kui hetkel on ISIC-kaardist enamat välja võtmas veel üksikud koolid, siis usun, et peagi on see standard ja keegi ei kujuta elu muudmoodi ettegi. Aga milline on õpilaspilet 21. sajandi lõpul?

Lauri Teder

ISICmees aastatel 2003-2005

2011. aasta juuni baas-
seminar Voorel. Viima-
seid päevi on EÜLi
esimees Maris Mälzer
(paremalt esimene).
1. juulil võtab ameti
üle Eimar Veldre
(vasakult esimene).
Aseesimehena alustab
tööd Monika Maljukov
(vasakult teine) ja
hariduspoliitika nõuni-
kuna Tanel Sits
(paremalt teine).

Foto: Helgi Sammelselg

Minu sattumine EÜL-i

Madis Masing

Jättes maha kaksiktornideta hirmule aetud Ameerikamaa, naasesin 2002. aasta sügisel kodumaale, olles varustatud suure tahtmisega taas midagi tuleviku osas ja peaaesjalikult noorte- ja haridusvaldkonnas ära teha ning anda oma panus kolmanda sektori tugevnemisele Eestis (varem olin olnud tihedalt seotud Eesti Õpilasmavalitsuste Liidu loomisega).

Õppisin tol ajal Pedas (TLÜ) haldusjuhtimist. Tagasi tulles astusin esmajärjekorras sisse oma kooli üliõpilasesindusse ning palusin võimalust tutvuda esindusorgani alusdokumen-

tidega. Panin tähele, et osasid mainitud dokumentidest kaustas polnud. Minu viisakate, kuid nõudlike järelpärimiste peale vaatasid tollal esinduses olnud Kadri Kiigemaa ja Sven Mäe teineteisele otsa ning uurisid, kas ma pole mõelnud EÜL-i juhatusse kandideerida...

Seda polnud ma teinud, kuid mõte meeldis ja nõnna seadisingi sammud Gonsiori tänava poole, kus mind kuulati kõigepealt üle ja alles siis juhatati õigete teeotsadeni. Olenemata sellest, et ma polnud varem üliõpilasesindusse kuulunud, tundsin, et olen õiges kohas ja õigel ajal. Kandideerimisavalduse sai esitada aga liikmesüliõpilaskond.

Seega sammusin tagasi Narva

maanteele ja TLÜ esindusse. Nädala jooksul leidsin ennast n-ö küpsustestilt, milleks oli teejoomine ning süvavestlus EÜL-i endise pikaage se juhatus e liikme Leif Kaleviga. Sellele järgnes TLÜ volikogu koosoleku toetus ja tee EÜL-i juhatusse oligi avatud.

Erakondlikud hirmusilmad

Naljakas on nüüd meenutada, et terve minu EÜL-i aja jooksul keerlesid jutud minu seotusest erinevate erakondadega. Mäletan, et ühel hetkel sain aru, et selle vahel, millise erakonnaga mind seostati ja mis värvi lipsu ma kandsin, oli korrelatsioon ja seetõttu mängisin kaasa...

Kontsert "Kodusõjas surma ei saa!"

2003. aasta juhatuse liikmena kukkus mulle sülle poliitilismuusikalise kontserdi korraldamise eest vastutamine Saku Suurhallis. Mäletan, kuis sõbra Henri Lindali soovitusel sai viimasel hetkel esinema kutsutud tüdrukutebänd nimega Vanilla Ninja, mis tõi kohale soovitud palju noori. Mäletan ka, kuidas kolleeg Reigo Kimmeliga kleepisime mu auto plakatitega üle ning uhasime sellega mööda linna ringi. Samuti mäletan, kuidas minut enne uste avamist küsis kaaskorraldaja Aivar Kuusk walky-talky'ga, et mida teeb Rein Lang laval...

Kui puid tehakse, siis laaste lendab

2003. aastal oli üheks kõige keerulisemaks valdkonnaks kahtlemata üliõpilasleht. Mäletan, kuidas sõitsin Tartusse kolleeg Kairi Saarele toeks kohtumisele üliõpilaslehe ajakirjanikega. Asi tipnes sellega, et ajakirjanik Lauri Linnamäe saatis öösel Kairile ähvardussõnumi, mis oli mõeldud ka mulle ja mille sisuks oli see, et pidime arvestama, et meil hakkab VÄGA HALVASTI minema...

Läbipaistvus

Üheks meie põhiväärtuseks oli kindlasti läbipaistvus ja nii pidaski uus juhatuse (2004. aastal olid seal koos minuga Lauri Paeveer ja Allan Seli-

rand) oma esimese koosoleku Tartu uues kontoris, olles aadamaülkonnas. Meie tollane sekretär Angela Pilt, kes seda koosolekut telefoni teel Tallinna kontorist protokollis, ei olnud sellega muidugi kursis. Veel vähem oskas ta aimata, kuidas ja millega toimus hääletamine...

Tulekahju kustutamine ja kohene kiiva kiskumine

Esimene uue juhatuse väljasõit oli minu suvilasse Pedaspeale. Esimeseks meeskonna harjutuseks oli plaaniväline seinalaudade lahtikiskumine ja maja tulekahjust päästmine. Õnnestus. Järgmine päev, kui sõitsime autoga järsust mäest üles, kiskus Allani auto libe-

daga tee peal 90 kraadi kiiva ja jäime nõnda keset mäge seisma. Teise meeskonnatöö harjutusega saime auto taas sirgeks ning sõit jätkus ning meile sai selgeks, et nüüd ei peata meid enam miski!

Huvitav teada – EÜLi logo!

Uue logo saamise eest vastutasime Liina Kersnaga (tollal Lepik). Logo pidi tulema väga hea, professionaalne, voolav, ilus ja igavene! Lilla värv esindab akadeemilisust ja tarkust. Roeline värv esindab nooruslikkust ja loodussõbralikkust. Kujundiliselt on logo inspireeritud yin'ist ja yang'ist, omades sisemist tasakaalu ning vaimset tarkust, meenutades samal ajal kaht tantsivat tudengit!

Huvitav teada – Tallinna Tudengimaja

Idee linnalt tudengimaja küsida sain peale rahupiibu tegemist, jalutades Toompeal ja inspiratsiooni lisan maja aadressil Kiriku 8. Tudengipäevade avamise järgselt istusime linnapea Edgar Savisaare ja SA Tallinna Tudengipäevad juhataja Meeli Lepsoniga laua taha. Mina küsisin esmamainitud maja, mille peale too sosistas teisena mainitule kõrva, et kui kandideerid meie nimekirjas, siis saate oma maja... Loetud kuud hiljem võim linnas vahetus ning Glehni lossis kohtus juhatuse uue linnapea Tõnis Paltsuga. Keegi ei sosistanud midagi ega pidanud kuskile kellegi nimekirjas kandideerima. Saime maja Raekoja platsil!

*Jõu- ja ilunumbrid
2011. aasta juuni
baasseminaril Voorel*

Foto: Helgi Sammelselg

Huvitav teada - Rebasekott

Idee teha Rebasekott on saadud Portugali tudengiorganisatsioonist. Info, et plaanime anda igale tudengile sellise koti, jõudis mingeid kanaleid pidi Saku Õlletehasele. Ühel õhtul nad meile helistasidki ja pakkusid, et annavad igale tudengile ühe tasuta õlle. Jutt käis tudengitele mõeldud Mägri õllest. Kaalusime mõned päevad ettepanekut ning otsustasime võtta riski ning vastasime jaatavalt. Hiljem selgus, et suure osa õlleda kehtivusaeg oli kohekohe lõppemas...

Kogukondlik elukorraldus

Villardi tänava kontor oli meile kui kodu ning kolleegid kui pere-

kond. Koos tegime tööd, koos sõime, koos käisime saunas! Seal praktiseerisime ka erinevaid kogukondliku elu põhimõteteid. Kõige agaramalt järgiti kontorikasutuse sise-eeskirja punkti, mille alusel läksid alates kella 21st kollektiivsele jagamisele kõik kontorisisalduvad alkoholi sisaldavad joogid...

Elu päästmine

Üheks meie koostööpartneriks oli Radiolinja, kelle partneriks omakorda oli A. Le Coq Arena. Kord toimus seal üks jalgpallimatšieelne vastuvõtt, millel osalesime koos kolleegide Lauri Tederi ja Allan Selirannaga. Ürituse lõppedes ja tagasi kontoris minnes, leidsime endale üllatuseks ühe eelmainitud koostööpartnerivindise IT-

mehe raudteerööbastel uinakut tegemas. Mees ei võtnud tooni peale ja vedasime ta siis endi vahele büroosse juhatusse tuppa välja magama...

Missiooni peab teadma unepaalt!

Minu jaoks oli oluline, et meie missioon oleks adekvaatne ning me ise seda teaks... ka unepaalt! Kord helistas TLÜ esinduse esimees Arvo Anton mulle keset ööd ja küsis, mis on EÜL-i missioon ja visioon.

Aprillihitt ja volikogu liikmete reaktioonid

Meie PR juhi Liina Kersnaga planeerisime juba varakult ette (oli sees ka aasta tegevuskavas)

nn aprillihiti, mis seisnes selles, et saadame pseudo-sisuga pressiteate 1. aprillil ning saame sellega kajastust... Kui aeg oli küps, teatasime, et lõime uue erakonna ja kõik üliõpilased on automaatselt liikmed ja valimised, siit me tuleme. Volikogu liikmed reageerisid erinevalt. Akadeemia Nord esindaja Priit Purken surus kätt ja soovis edu. Heiki Lemba seevastu helistas maruvihaseks ning pidas mulle pika ja tõsise moraaliloengu juhatusse ületamisest.

Kokkuvõtvalt

Kõik see, mida suutsime teha aastal 2003 ja eriti aastal 2004, oli suuresti tänu tugevale meeskonnale: EÜL-i avaliku poliitika valdkonnale ladusid vundamendi sisukad Rait Talvik

ja Marja-Liisa Alop; majandusliku kindluse eest seisid kindlakäelised finantsjuhid Reet Hunt ja Ando Helimann; ISIC kasvas plahvatuslikult ratsionaalsete meeste Ivar Liivamäe ja Lauri Tederi pingutustest; EÜL-i sileda näo ja särava välimuse taga on Liina Kersna professionaalsus ning kogemus. Üleeuroopalise üliõpilaste katusorganisatsiooni ESIB üldkogu ja konverents sai edukalt korraldatud tänu kogu meeskonna ja eriti Kadri Kütimaa ja Janne Jakobsoni panusele. Loomulikult tänan ka kõiki teisi töötajaid, volikogu liikmeid ning asjapulki, kes kõik andsid oma panuse sellesse, et aastal 2004 saavutasime organisatsiooniga täisliikumise nii kvalitatiivselt kui kvantitatiivselt.

Tänamata ei jää ka mulle kallid juhatuse liikmed, kellega oli tore ja tööine. 2003. aastal Reigo Kimmel, Kairi Saar, Piret Hartman ja Kerli Albin. 2004. aastal Lauri Paeveer ja Allan Selirand. Viimaseid tänan eriti selle eest, et nad tulid kaasa kõigi võimalike ja võimatute ideedega ning kandsid enda rolli selgelt välja (olles uued organisatsioonid). Tänu nende meeste algatusele lõpetasime n-ö surnud hobuse eest maksimise ja soetasime EÜL-ile kinnisvara, et maandada võimalikku majanduslikku sõltuvust tulevikus.

Madis Masing

2011. aasta suvekool
Olustveres – tudengi-
esindajad kehastusid
õhtusel orienteerumis-
mängul öökullideks

Foto: Helgi Sammelseg

Meenutusi EÜLi aegadest

Heiki Lemba

Meil oli väga tore ja töökas meeskond. Paljudega nendest suhtlen tänaseni. Näiteks saime sellel suvel Ivari ja Marja-Liisaga viimase juures kokku – jõime häid veine, sõime maitsvat toitu ja meenutasime vanu häid aegu. Hindan selliseid kohtumisi väga, need annavad positiivse laengu pikaks ajaks.

Meenub üks seik. Ametiaja lõpul toimus traditsiooniline EÜLi uute liikmete koolitus. Sõitsime Ivariga tuhatnelja kohale, auto uusi liikmeid pungil täis. Pingsa töögraafiku tõttu, mis oli EÜLi puhul pigem rutiin, valmis meeolukas ühisettekanne. Koolitus õnnestus suurepä-

raselt. Hindan inspiratsiooni, mida saime noortele vahetult edasi anda.

Tihtilugu vajavad tudengiesindajad olale patsutust ja tuge kindlameelsete otsuste tegemiseks. Fakte ja muud materjali on müranaliiiga palju, see ähmastab visiooni seadmist ja õõnestab eneseusku. Kord kutsus Eesti Maaülikooli ÜE mind strateegia-koolitust läbi viima. Viibisime maalilisel Lõuna-Eesti kuppelmaastikul. Sain kohe aru, et neil oli selge tulevikunägemus ja nad haarasid hoobilt tudengkonna põhimuresid. Puudu oli julgus ja üksteisemõistmine neid ühemõtteliselt deklareerida ja edasisteks tegevusteks vormida. Päeva lõpuks oli asi klaarim.

Võitsid mõlemad

Üliõpilasesindajana on oluline tunnetada kaastudengite olukorda ja tajuda konteksti – see eeldab väärtusi ja omadusi, mida pelgalt koolitustega edasi ei anna. Miks on see oluline?

Sest üliõpilasmavalitsuse autonoomia ja esindajate tegutsemisvabadus sõltuvad eelkõige tugevast üliõpilasesindusest, kus tegutsevad õige eesmärgi, väärtusmaailma ja motivatsiooniga noored. Julgen väita, et antud perioodil olid EÜLi liikmed tugevamad kui kunagi varem. Tänu suurepärasele koostööle leppisid üliõpilaskonnad kokku mitmetes põhimõttelistes küsimustes (vt allpool), sh üliõpilasesinduste valimisaegade ühtlustamises.

Kutsusime EÜLiga liituma mitmeid uusi liikmeid – juhatuse liige Ivar tegi ära suure töö, käies ükshaaval läbi kõik olemasolevad ja potentsiaalsed liikmed. Tööpäevad venisid tihti hommikuni, sest sotsialiseerumine ja klaaside kokkulöömine tudengite kombel käisid asja juurde.

Mäletan, kui käisime Marja-Liisaga Kopenhaagenis NOM-i (Põhjamaade Üliõpilaskondade Liit) üldkogul. Järgmisel päeval pidi tehtama otsus meie liikmeks astumise kohta. Nii juhtuski, saime NOM-i liikmeks. Sattusin eelmisel õhtul hoogu, tähistades põhjalasõpradega kõigi kaasa võetud vägijookidega ajaloolist sündmust. Pidin järgmise päeva viisakalt vahele jätma. Marja-Liisa oli minu üllatuseks väga karastunud

(suuresti tänu ESIB-i, Euroopa Üliõpilaskondade katusorganisatsiooni praktikale). Marja-Liisa hoidis meie lippu kõrgel. Sest olime ju üks eesrindlikumaid üliõpilaskondi Euroopas (mäletan ka seda, kuidas Marja-Liisa ja Ivar kohtusid ESIBi delegatsiooni raames isegi Serbia presidendiga!).

Kui TTÜ, TLÜ ja EKA tudengid 2006. a. aprillis egiidi all „Ühikad korda!“ reformvooditega Toompeale marssisid ning ühiselamutele toetusi „välja rääkisid“, maskeerusime protesteerijate massi. Sellegipoolest selgitasime korrakaitseametnikele viisakalt ürituse eesmärgi ja sisu ning lubadust viia üritus rahumeelselt läbi. Kõik läks hästi, valitsuse istungilt pääsenud ministrid sattusid tudengite sõbralikku piiramisrõngasse, nii

mõnelgi õnnestus traditsioonilist tudengijooki Krambambuli mekkida. Pärast mitmeid minikampaaniaid ning personaalseid ja impersonaalseid kohtumisi HTMi ja Riigikogu kultuurikomisjoni esindajatega otsustas Vabariigi Valitsus toetada 160 miljoni krooniga ühiselamute renoveerimist.

Tegu oli majanduslikult soodsa perioodiga, kus SKP kasvas korralikult ja riigieelarve tulude laekumine tegi rekordeid. Antud valguses koostasime EÜLi meeskonnaga üliõpilaste platvormi Riigikogu valimisteks. Teadsime, et soodsamat aega enam niipea ei tule. Kohtusime kõigi parlamendi erakondadega. Viisime ellu laiaulatusliku kampaania tasuta kõrghariduse toetuseks. Rektorid ja kõrgkoolide juhtkonnad olid meie

selja taga. Suutsime mõne HTMi ametniku ümber rääkida. Loomuliku asjade käigu tulemusena täienesid erakondade valimisplatvormid EÜLi seisukohtadega. Sellest üksi jäi väheks – sama rauda asusid taguma ka kõik järgmised juhatused. Laiem avalikkus ja ministriumide, valitsuse ja parlamendi esindajad jõudsid sisuliste aruteludeni alles 2011. aastal.

Võtsime vastu ja viisime ellu mitmeid põhimõttelisi otsuseid. Algasime EÜLi suvekooli, üldkogu jne traditsiooni. Suvekoolis oli kohal näiteks Victor Vidilles ESIBist, kes jagas EÜLi tudengiesindajatele näpunäiteid Prantsusmaal 3 miljoni tudengi osalusel toimunud meeleavalduste korraldamise kohta. Üldkogul jagati EÜLi

ajaloos esmakordselt teenetemärke, kokku sai teenetemärgi 7 vilistlast.

Koostasime pikalt ja põhjalikult EÜLi strateegia 2007-2009 (uus visioon, eesmärgid jne) ja põhikirja (nt kandidaatliikme staatuse sissetoomine). Tegevuskavas oli 13 ambitsioonikat eesmärki. EÜLi avaliku poliitika meeskond (Erkki Tori, Madis Tüür, Tanel Sits, Katriin Raielo, Angeelika Põldaru, Maarja Lühiste, Maris Mälzer) tegi suurepärase töö – järjestikku formuleerusid EÜLi nurgakivid, st seisukohad kõrghariduse rahastamise, sotsiaalsete garantiide, kvaliteedi jm kohta. 2006. a. juunis võtsime vastu EÜLi haridusplatvormi, lähtudes eeldusest, et haridus on inimõigus. Eeltoodule eelnes üleriigilise, 4500 tudengit

*EÜLi meeskond
2009. a alguses
(alt vasakult paremale):
Hanna-Stella Haaristo,
Olga Tšerjomuškina,
Liina Keenberg,
Riina Lainet,
Kaisa Kaldoja,
Jaanus Riibe,
Grete Mägi,
Birgit Pihelgas,
Allan Päll,
Joonas Pärenson,
Garry Koort,
Tarmo Seliste,
Agne Siemann*

Foto: EÜL

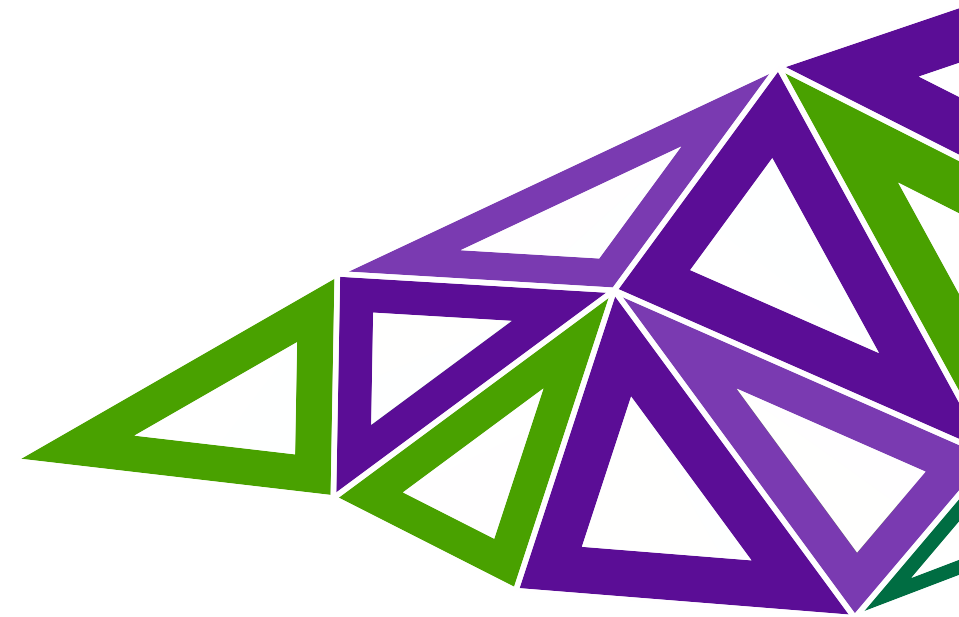
hõlmava sotsiaal-majandusliku uuringu läbiviimine, mis oli esimene sellelaadne Eestis. Ja loomulikult tähistasime edukalt EÜLi 15. sünnipäeva Mustpeade Majas.

Kõigele eeltoodule lisaks kolisime kokku kaks kontorit - liitsime Tallinnas asunud Villardi ja Tartu Kroonuaia tn kontorid. Sõlmisime läbi aegade tulusaima ISIC eksklusiivlepingu Eesti Ühispangaga (praegune SEB). ISIC team eesotsas Garry Koortiga sõlmisid mitmeid edukaid koostöölepinguid, näiteks EMT-ga (mulle meenub ikka ja jälle seik, kuidas Garry päevinäinud auto Tallinna kontori parklas talve saabudes lumesahale ette jäi ja see viimase poolt lumehunnikute alla kevadet ootama maeti). EÜLi kontori tugistruktuuri

asus juhtima peasekretär Liina Keerberg - selle otsusega astusime edasi pika sammu organisatsiooni jätkusuutlikkuse ja professionaliseerumise suunas sarnaselt Põhjamaadega. Alustasime koostööd näiteks advokaadibürooga Paul Varul, mille eesmärgiks seadsime EÜLi, tema liikmete ja eesti tudengite õiguste ning huvide tulemuslikuma kaitse. Kõik see ja eespool kirjeldatu kujundasid EÜList arvestatava partneri ja hästisidustatud organisatsiooni.

Olen tänulik kõigile, kes enne ja pärast meie ajaarvamist ning üheskoos meiega panustasid EÜLi arengusse. Suured tänud!

Heiki Lemba

EÜLi äriüksus 2005 – 2011

Garry Koort

Palju õnne EÜL-ile 20-aastaseks saamise puhul, kõigile meile, kes läbi aja panustanud EÜLi arengusse!

Pean tunnistama, et on omamoodi au olla läbi EÜLi lühikese ajaloo kõige pikemaajalisem EÜLi töötaja, sest uskuge või mitte, aga novembris 2011 täitus mul EÜLis töötades juba 6 aastat! Nii pikalt pole veel keegi EÜLis töötanud. Kahtlemata on selle aja jooksul palju toimunud ja alljärgnevalt soovingi anda lühikese ülevaate viimase kuue aasta kaardivaldkonna peamisest tegemistest.

Töö EÜL-is on olnud huvitav ja väljakutseid pakkuv, vaheldusrikas ja päris rahvusvaheline. Hästi on meelde jäänud esimene ametlik tööpäev EÜL-is, mil tuli sõita Küprosele EYCA (European Youth Card Association – EURO26) aasta üldkoosolekule. See oli lendstart sõna otseses mõttes! Nimelt oli minu eelkäija koos tollaegse juhatusega teinud eeltööd EURO26 kaartide väljastusõiguse saamiseks ja seetõttu oli EÜL kutsutud ka EYCA üldkoosolekule. Nagu umbes pool aastat hiljem selgus, siis kahjuks EÜL seda väljastusõigust erinevatel põhjustel siiski ei saanud. Minu roll oli protsessis pigem minimaalne, sest valdkond oli tol ajal veel hea nõu andmiseks liiga vööras.

Mis on toimunud EÜLi kaardivaldkonnas viimase 6 aasta jooksul?

Üks olulisim verstapost Eesti ISIC-kaardi ja tõenäoliselt ka EÜLi ajaloos toimus veel enne, kui mina EÜL-iga liitusin – selleks oli 1999. aastal koostöös pangaga väljatöötatud ISIC liitkaart ja kindlasti ka eraldi ISIC tegevjuhi ametikoha loomine. Eestis loodud ISIC liitkaart oli esimene omataoline kaart maailmas, tänaseks väljastatakse juba üle poole ISIC-kaartidest maailmas liitkaartidena. Koostöö pangaga on kestnud juba üle kümne aasta, ainult vahepeal on ühispanngastsaanud SEB pank ja koostöötingimused on aja jooksul muutunud. Olen täiesti veendunud, et ISIC ja EÜL on tänaseks paljustki nii

kaugele arenenud ja nii palju jõudnud tudengite heaks ära teha just tänu pikaajalisele koostööle pangaga. Öeldakse, et "raha paneb rattad käima" – mulle tundub, et EÜLi rattad said hoo sisse 1999. aastal, kui algas koostöö pangaga. Samas pole kindlasti kasu koostööst vaid ühepoolne, sest uue soodustusi pakkuva kaarditootega turuletulek tähendas pangale noorte segmendis märgatavat turuosa kasvu.

Alates 1999 hakkas väljastatavate kaartide kogus igal aastal märgatavalt kasvama. Aastal 2005 väljastati kokku juba üle 100 000 ISIC tava- ja liitkaardi ning kaardiomanikele kehtisid soodustused ca 500 kohas üle eesti. Sel perioodil toimunud organisatsiooni arengut iseloomustab ehk kõige paremini see,

*EÜLi äriüksuse juht
Garry Koort 2011. a
mais toimunud rahvus-
vahelisel ISIC konve-
rentsil Tallinnas*

Foto: Erakogu

et töötajate arv EÜLis kasvas umbes 3-lt 15 inimeseni ja soetati oma kontor Tallinnasse ja Tartusse.

Kui viimase kümnendi kaardi-valdkonna esimest poolt iseloomustab peamiselt kaardi-omanike mõnevõrra ootamatult järsk kasv, siis teist poolt rohkem ette planeeritud arendused, mille tulemusena on tekkinud palju uusi võimalusi, mis peaksid tagama teatava stabiilsuse hea pinnase uueks suuremaks kasvuks.

Üheks suuremaks saavutuseks võib pidada universaalse MinuKool kaardihaldussüsteemi (edaspidi KHS) väljaarendamist, millega tegime algust 2007. aastal ning mille edasiarendustega tegeletakse pidevalt. KHSi kaudu sai

võimalikuks interneti teel ISIC-kaardi taotlemise võimalus. Oma funktsionaalsuselt oli KHS kõikide ISIC-väljastajate hulgas ainulaadne ja on seda tänaseni. Kui varem kasutas EÜL kaartide väljastamiseks lihtsalt veebipõhist süsteemi, mille funktsionaalsuse osas eriti palju kaasa polnud võimalik rääkida, siis KHSi näol löime oma keskse kaartide registri koos võimalusega anda süsteem kasutusse ka õppeasutustele. Esimese õppeasutusena liitus KHS-iga 2008. aastal Eesti Infotehnoloogia Kolledž, kes võttis esimesena Eestis uude õppehoonesse kolides kasutusele puutevaba kiibiga ISIC üliõpilaspiletid ja ITIC õpetajakaardid. Kiibiga varustatud funktsionaalsemaid kaarte polnud EÜL varem väljastanud ja üldse väljastati sel ajal kiibiga ISIC-kaarte vähem kui kümnes

riigis 120-st. Funktsionaalsemate kaartidega kaasnes ka uus tase kaartide turvalisuses, kuna kiibiga kaartide personaliseerimise usaldas EÜL Trüb Baltic AS-ile, kes toodab pangakaarte, ID-kaarte, juhilube ja muid dokumente. See oli päris suur muutuste aeg, kus vajalike protsesside paika loksutamiseks tuli töötada kahes vahetuses ja ka nädalavahetustel ning puhkamiseks polnud paaril kolmel aastal eriti mahti. Pärast Infotehnoloogia Kolledžit liitus järgnevate aastate jooksul KHS-iga veel mitmeid õppeasutusi, sh üldhariduskoole ja kutsekoole, kellega koostöös on süsteemi funktsionaalsust pidevalt täiendatud.

Teine oluline saavutus on seotud kaartide kättesaadavuse parandamisega, mille osaliselt olime KHSi realisee-

rimisega juba täitnud. Kuna meil on Eestis ühtne hariduse infosüsteem (EHIS), siis oli EÜLi eesmärk mitte luua tudengile võimalust oma staatuse tõendi üleslaadimiseks, vaid lahendada see automaatsete kontrollpäringutega. Automaatsete staatuse kontrollpäringute realiseerimisele kulus kokku vähemalt paar aastat – see hõlmas andmevahetuse spetsifikatsiooni väljatöötamist, liitumist X-tee andmevahetuskihiga, kokkuleppele jõudmist Haridus-ja Teadusministeeriumiga, liidese arendamist jne. See oli aeganõudvam, kuid seda väärt. Antud eesmärgi nimel tehtud töö tulemusena said kõik üle 18-aastased õpilased ja kõik õpetajad üle Eesti alates 2010/11 õppeaastast ISIC õpilaspiletit ja ITIC õpetajakaarti taotleda internetist KHSi

kaudu. Muuhulgas sai võimalikuks kaardi tellimine kodusele aadressile. Alates 2011. aasta kevadest lisandus KHSi kaudu kaardi taotlemise võimalus ka kõikidele ISIC üliõpilaspileti taotlejatele.

2010. aastal rakendasime esimesena kõikide ISIC-kaardi väljastajate hulgas reaajas toimivad kaardikehtivuse kontrollpäringud. Elektroonilised kontrollpäringud said võimalikuks tänu funktsionaalsematele kaartidele, kuna staatuse kehtivuse päringu tegemisel loetakse vajalikud andmed puutevabalt kiibilt. Staatuse kontrollpäringute realiseerimine oli eelduseks, et saada lubaalates 2011/12 õppeaastast hakata väljastama pikema, ka 2- ja 3- aastase kehtivusajaga kaarte. Pikema kehtivusajaga

kaartide väljastamise alustamine on juba leidnud palju positiivset vastukaja meie kaardikasutajatelt, kes seda pikalt ootasid.

Kaardivaldkonnaga on tihedalt seotud ka soodustused, mida varem sai vaadata kodulehelt ja väikesest soodustustevihikust – alates 2011. aastast saabennast pidevalt kõikide soodustustega kursis hoida ka spetsiaalse nutitelefoni aplikatsiooni abil.

Kaardivaldkonna saavutustega on EÜL ka rahvusvaheliselt tunnustatud ja püsinud viimase 6 aasta jooksul igal aastal viie parima ISIC-väljastaja hulgas. 2010. aasta arvestuses saavutasime kõikide ISIC-riikide arvestuses esimese koha. Kõikide saavutuste pinnalt

tekkinud rahvusvahelise huvi ja EÜL-i-poolse lobitöö tulemusena on märkimist väärt ning ka omamoodi tunnustuseks see, et 2011. aastal korraldas EÜL Tallinnas rahvusvahelist üritust ISIC Event 2011, millega panime alguse iga-aastasele spetsiaalselt ISIC-väljastajatele suunatud üritusele. Kokku osales üritusel esindajaid ligi 80 erinevast riigist, mis oli kõigi aegade parim tulemus.

Minu jaoks isiklikult on EÜL muutunud aastate jooksul tunduvalt professionaalsemaks ja seda nii liikmete kui keskkontori poolelt. Plaane tehakse pikemaajalisemalt ja tegutsetakse läbimõeldumalt. Suurema stabiilsuse ja jätkusuutliku arengu saavutamiseks on tehtud palju õigeid juhtimisotsuseid, nt juhatuse ametiaja

pikendamine, Tartu ja Tallinna üksuste kokku kolimine jne. Kindlasti on tehtud ka vigu, mis tiheda kaardivoolavuse tõttu tunduvad vahelisegivältimatud. Õnneks on EÜL-is piisavalt neid inimesi, kes oskavad kitsaskohtadele tähelepanu juhtida, teisalt tunnustada neid, kes seda väärivad.

Edu ja palju kordaminekuid EÜL-ile ja veel paremat vaistu heade võimaluste äratundmisel.

Garry Koort

*EÜLi meeskond 2005.
aasta suvel Tallinna
linnadžunglis piknikku
pidamas*

Foto: EÜL

Rännak tasuta kõrg- hariduse poole

Annika Kruuse

Kui Annika Eesti Üliõpilaskondade Liitu jõudis, oli võitlus tasuta kõrghariduse eest juba alanud. Ja seda mitte ainult Eesti, vaid kogu Euroopa ja maailma mastaabis. Põhimõtteliselt tähendas see seda, et erinevad lähenemised kõrghariduse rahastamise osas olid juba üliõpilaskondade sees läbi vaieldud ja laiemad poliitilised seisukohad kujundatud. Värskele juhatuse liikmele, saamata alguses vahest arugi, miks just sellised seisukohad erinevatest võimalikest valikutest olid sihiks võetud, olid need parimateks õppematerjalideks ja pide-

punktideks. Ehk siis järgneval pooleteisel aastal olid kõrghariduse rahastamise valdkonnas minu teekaartideks EÜLi poliitikapaber kõrghariduse rahastamises, EÜLi seisukoht õppemaksude kehtestamise suhtes ja ka Euroopa Üliõpilaskondade poliitikapaber kõrghariduse rahastamises ning lõputud kõrghariduse rahastamise, sealhulgas õppemaksude alased artiklid.

Orienteerumine kõrg- hariduse rahastamise maailmas

Õpetades õpid kõige paremini. Ja nii ongi! Üsna peatselt viisin üliõpilaskondadele läbi kõrghariduse rahastamise alaseid seminare, selgitasin rahastamise erinevaid võimalusi ja skeeme ning ka EÜLi seisukohti

nenne osas. Meenub, et sai neid süsteeme käidud isegi Soome kolleegidele tutvustamas. Ootamatult olin kõrghariduse rahastamise alaseid seminare ette valmistades laskunud aga majandusteooriasse, kuidagi pidi ju endale ja teistele selgeks tegema, miks EÜL näeb kõrgharidust pigem kui avalikku hüvist ning miks peaks seda seetõttu rahastama avaliku sektori poolt, mitte aga õppemaksudest. Seega omandasin oma sõnavarasse üsna kiiresti lisaks väljenditele „Ben Jongbloedi kõrghariduse rahastamise süsteem“, „54% tudengitest maksab õppemaksu“ ja „Eestis on Euroopa ühed kõrgeimad õppemaksud isegi elatustaseme erinevusi arvesse võtmata“ ka terminid „mitterivaalsuse kriteerium“ ning „normeerimine“.

Kui kaigas on kodaras, siis tuleb neid sinna juurde

Olgugi et erinevad ringkonnad kõrgharidusmaastikul olid kõikumatul seisukohal, et muud lahendust ei ole kui kehtestada õppemaksud, olid 2007. keskpaigaks avalikud arutelud õppemaksude osas veidi juba vaibunud. Partneritele ja ka avalikkusele oli selge EÜLi õppemaksude vastane seisukoht ja kuivõrd olime ka üsna selgelt välja näidanud, et antud seisukoht ei ole läbirääkimisteks avatud, siis vähemalt mulle tundus, et rohkem ei soovitud seda teemat üleval hoida ning kergem tundus õppemaksude osas status quo säilitamine.

Vaatamata sellele tõusis aga õppemaksude temaatika siiski

üles. 2007. aasta varasügisel avalikustas OECD kolmanda taseme hariduse temaatilise ülevaate Eesti kohta. Furoori tekitas sealne soovitus kehtestada Eestis üldised ühetaolised õppemaksud. Kujutades ette kõige õudsemat stsenaariumi, kogunes EÜLis konsiilium ja mõtles välja uudses olukorras õppemaksude vastu võitlemiseks plaani B – mitte just kõige kenama, aga siiski plaani edasitegutsemiseks. Õnneks aga ei saanud see plaan isegi mitte kunagi avalikuks, kuivõrd järgneval konverentsil kinnitas minister, et sellel valimispeerioidil üldist osalist õppemaksu ei tule. Pean ka siinkohal ütleva, et südamest loodan, et kuskil ei ole säilinud ühtegi dokumentaalset tõendit väljatöötatud plaani B osas.

Ei õppemaksudele!

Võitlus jätkus. Ühel õhtupoolikul arutades Põhjamaa kolleegiga, et mis tegevusi nemad on teinud selleks, et õppemaksude kehtestamist välistada, sain ma üllatuslikult teada, et neil on põhiseadusega tagatud tasuta haridus, sh kõrgharidus. Aga miks me ei võiks Eestis sellist muudatust põhiseadusesse sisse viia? Juuratudengina taipasin üsna kiiresti, et see agenda õppemaksude vastu võitlemises ei ole väga perspektiivikas, vähemalt mitte minu ametiaja raames.

Seega tuli asuda reaalsemate lahenduste juurde. Nii sai avaldatud omajagu artikleid sellest, et miks ei ole otstarbekas Eestis kõrgharidust rahastada

õppemaksudest, missugused on õppemaksude mõjud tudengitele ning vastuargumente õppemaksude pooldajate seisukohtadele. Sai trükitud ja levitatud metsikus hulgas õppemaksude negatiivseid mõjusid tutvustavaid f aiereid ning ka esmakursuslastele jagatud rebasekotid kandsid märki „Ei õppemaksudele“. Kindlasti väärrib väljatoomist ka selgitava kodulehe www.tasutaharidus.ee ülalpidamine ja arvukad esinemised EÜLi seisukohtadega erinevatel konverentsidel ja seminaridel. Meenub ka seik, et kõrgkoolide poolt õppemaksude tõstmise osas sai pöördutud hinnangu saamiseks isegi õiguskantsleri poole. Peab tunnustama, et õppemaksude vastu võitlemiseks kasutusele võetud meetmed ei olnud väga uudsed ja geniaalsed, aga

jätkasime sama trummi edasi löömist ja seda vähemalt kaks korda valjemini.

Rännaku lõpp-punkt

Vaatamata ametiajal tehtud pingutustele ei saa ma öelda, et sel perioodil oleks Eestis kaotatud õppemaksud. Kuid siiski on mul hea meel, et õppemaksude osas vähemalt säilis senine olukord ning üldisi ja ühetaolisi õppemakse ei kehtestatud. Julgen siiski arvata, et tehtust oli kasu rohkemgi. Avalikkuse ja tudengite teavitamine EÜLi seisukohtadest ja nende tagamaadest tõstis kindlasti teadlikkust õppemaksude negatiivsete mõjude kohta. Vahest pani mõne isegi mõtlema alternatiivsete võimaluste peale kõrghariduse

rahastamises, kui selleks on õppemaksud. Võib-olla aga lihtsalt sai avalikkusele selgeks EÜLi kõikumatu seisukoht ning seetõttu ka ei toodud üldiste õppemaksude sisseviimise teematikat enam nii kergekäeliselt lauale.

Võin ainult loota, et need väiksed, aga järjepidevad sammud olid abiks sellele, et tänaseks on õppemaksude osas diskussioon avalikkuses muutnud oma fookust – enam ei arutata õppemaksude kehtestamise üle, vaid pigem selle üle, kuidas minna üle tasuta haridusele. Südamest loodan, et rännaku lõpp-punkt ei ole enam kaugel ja võitlejail jätkub jaksu see läbi käia.

Annika Kruuse

EÜLi juhatuse liige 2007-2008

2010. aasta Pärlselja
suvekoolis osalejad
kordavad äsja loodud
EÜLi vannet, mille
järgi nad jäävad EÜLile
igavesti lojaalseks

Foto: EÜL

Euroopa Tudengiliit ehk ESU kui parim mälestuste- tekitaja EÜLi aegadest

Hanna-Stella Haaristo

Kui ma esimest korda 2009. aasta aprillikuus Euroopa Tudengiliidu ehk ESU kohtumisele Brüsselisse sõitsin, ei osanud ma selle peale tulla, et see mu ellu nii palju häid emotsioone ja huvitavaid kogemusi tooma hakkab. Too hetk ma vist arvasin, et sõidan lihtsalt mingisugusele tüütule töökoosolekule halli bürokratidelinna ning mõtlesin väikese hirmuga, kuidas ma seal nädal aega küll vastu pean. Nüüd mõtlen, et need seitse täispikka(t)ööpäeva ESU inimestega on ikka liiga

lühikene aeg ja tahaks rohkem! Täna, mil ma EÜLis enam ei tööta, on eemale jäämine selle äärmiselt motiveeriva ja innustava organisatsiooni tegevustest üks kurvemaid külgi, kuid õnneks on seal sõlmitud kontaktid piisavalt tugevad, et ka hilisemas, üliõpilaskäitumisevälises elus end ESU inimeste ja tegevustega siiski kursis hoida. Miks see mulle nii tähtis on? Lühidalt ei oskagi sõnadesse panna, kuid annaksin siinkohal lihtsalt väikese ülevaate mõnest huvitavast ja meenutamist vääriivatest seikadest, mis mul kolme aasta jooksul EÜLi sotsiaalpoliitika nõunikuna ESU kohtumistel tekkida jõudsid.

Nagu mainisin, algas kõik 2009. aasta kevadel Brüsselis, kus toimus ESU 56. üldkogu

ehk Board Meeting (BM). Koos minuga olid toonane EÜLi aseesimees Allan Päll ning tol hetkel EÜLi poliitikakomisjoni esindav Maris Mälzer. Mind võeti kaasa ennekõike seetõttu, et Allan oli kandideerimas ESU aseesimehe kohale, mistõttu ta ei saanud kõikides BMI tegemistes osaleda, kuid vaja oli vähemalt kahte esindajat. Samuti oli ju vaja lisajõudu lobistama. Kui ma varem nõunikuna polnud EÜLis lobby tegemisega pidanud väga kokku puutuma, siis esimesel ESU kohtumisel sai kohe selgeks, millist kesket kohta see tegevus nendes protsessides mängib. Kohe sai ka selgeks, et BMil osalevad ja hääletavad tudengid pole mitte pelgalt oma riigi esindajad, vaid kõik riigid kuuluvad ka mingisugusesse regionaalsesse mitteformaalsesse gruppi, kus

peamiselt tehakse koostööd vajalike ja sobivate otsuste elluviimise nimel. Nimed NOM ja MedNet ja V4 ja Topic käisid igalt poolt läbi ja need esimesed seitse päeva ESU kohtumisel ei olnud piisavad, et selgeks saada, mida miski tähendab. Sama lugu on erinevate riikide lühenditega oma tudengiliitudele, mida ESUs väga mugavalt ja kiirelt jutu sisse põimitakse ühele või teisele riigile ja liidule viitamiseks – et SYL ja SAMOK on soomlased, hakkasin taipama võib-olla päevaga, kuid aru saada ja meeles hoida, mis või kes on näiteks SKRVŠ, PSRP, LSVb, FAIRe, HÖÖK või ÖH – selleks printisin ma endale välja kogu nimekirja kõikidest lühenditest (neid oli juba siis vähemalt 45 vist) koos riikidega ja püüdsin neid pähe tuupida. Pärast kolme aastat

ESUs julgen väita, et enamus on nüüdseks selgeks saanud! Aga tagasi tulles nende valimiste juurde – selgus, et EÜLil polnudki vaja Brüsselis Allanit lobistada, tal oli väga laiapõhjaline toetus juba igati olemas ning mul jäi üle ainult rõõmsalt plaksutada, kui ta ESU uueks aseesimeheks valiti, saades seejuures isegi rohkem hääli kui esimeheks valitu.

Kui esimesest BM-ist on ainult lõbusamad mälestused, siis järgmisel kohtumisel Poolas, Krakovis läksid asjad juba tulismaks ning sõna „demokraatia“ sai uue tähenduse. Ma ausalt öeldes enam ei mäletagi, mille üle vaidlus käis, kuid eredalt on meeles situatsioon, kus millegi üle hääletamisel vähemusse jäänud riikide seltskond vihastas ja marssis ruumist välja põhjen-

dusega, et selline hääletustulemus ei ole demokraatlik. Seal sai väga lähedalt näha seda, kuidas sõna „demokraatia“ võib kasutada relvana oma tahtmise saamiseks või rahulolematuse väljendamiseks, püüdes tekitada teises pooles tunde, nagu oleks millegi püha vastu eksitud. Teisalt muidugi näitas see olukord ka seda, kui keerukas on demokraatia hetkedel, mil arvamused riikide vahel on peaaegu võrdselt pooleks ning üks pool neist võidab hääletuse napi enamusega. Oli väga tuliseid emotsioone, pisaraid, uste paugutamist, solvumist ja lepitamist. Demokraatia näitas oma huvitavat palet ka minu kolmandal ESU BM-il Madridis, mil valiti ESU-le uut esimeest ning kandidaatideks olid Islandi neu ja Belgia noormees. Hääletusele eelnesid väga tulised

arutelud ja vaidlused ning võttes arvesse ka kõiki kuulujutte, mis kandidaatide kohta ringlesid, läksid need valimised (nagu korralikel valimistel ikka kombeks) ka natukene räpaseks. Mis aga minule kõige sügavama mälestuse jättis, oli olukord, kus EÜL-i esindajad said solvumise ja peapesu objektiks osa Skandinaavia riikide tudengite poolt, kes ei jõudnud ära imestada, kuidas on üldse võimalik, et Eesti ei hääletagi Islandi poolt. Nimelt olime EÜL-iga kuulunud, küsitlenud ja puurinud mõlemaid kandidaate küllaltki põhjalikult ja omavaheliste arutelude tulemusena otsustanud, et Belgia noormees oleks ESU-le hetkel tugevam esimees kui Islandi neu. Kuid mitmed riigid, mis tavaliselt ise demokraatia ja valikuvabaduse eest seisavad ja kõnelevad,

leidsid sellises olukorras hoopis, et EÜL on ületanud mingisuguseid piire, kui ei hääleta teiste Põhjala riikidega ühtemoodi. Minu jaoks oli tegemist äärmiselt absurdse olukorraga, sest meie silmis oli tähtsaim leida ESU-le parim juht, mitte hääletada kellegi poolt ainult sellepärast, et ta esindab meiega sama regionaalset piirkonda. Olukord küll lahenes, kui emotsioonid lahtuma hakkasid ning meiega pahandanud tudengiesindajad selgitama ja vabandama tulid, kuid omamoodi märgilise tähendusega see situatsioon oli ja minu mälestustesse jälje jättis. Mida ma kõigest sellest aga lõppkokkuvõttes õppisin, on see, et kõik need vaidluskohad ESUs muutuvad teravateks „elu-või-surma“ küsimusteks vaid selle paari-päevasel koosolekul aastas, mil

*“Ühikad korda!” -
Tallinna Ülikooli,
Tallinna Tehnikaüli-
kooli ja Eesti Kunsti-
akadeemia tudengid
võitlesid 2006. aastal
räämas ühiselamute
vastu. Üliõpilasi saatis
edu - valitsus eraldas
ühikate korrastamiseks
160 miljonit krooni*

Foto: Helena Veldre

sajad tudengiesindajad istuvad ööpäevaringselt ninapidi koos ühes ruumis – BMI lõppedes ja nende vahelisel ajal on kõik siiski pigem rahulik ja helge.

Madridist meenuvad samal ajal ka kaks positiivsemat tipp-hetke – Allan valiti uuesti ESU aseesimeheks ning EÜL valiti õppevisiidi rühmaliikmeks, et minna Aserbaidžaaani vaatlema ja uurima sealse tudengiliidu (lühendiga ASU) toimimist ning tegutsemist, sest nad olid avaldanud soovi saada ESU täisliikmeks. Kuna mul olid tänu EÜLi varasemale projektile ASU kohta juba olulised teadmised, samuti kontaktid, sain ma selle õppevisiidi osaliseks koos Hollandi, Poola, Serbia ja Bulgaaria esindajatega. See nädal Aserbaidžaanis oli minu jaoks üks põnevamaid aegu

üldse, sest me kohtusime ja vestlesime kogu Aserbaidžaaani kõrgharidusmaastiku erinevate pooltega – ministrid, rektorid, õppejõud, üliõpilas- ja noorteorganisatsioonid. Oli äärmiselt huvitav näha nii lähedalt kodanikuühiskonna ülesehitamist ja kasvatamist koos kõikvõimalike poliitiliste ja sotsiaalsete takistustega, mida üks postsovetistlik, tugevasti korrumppeerunud riik ja ühiskond selle teele võib visata. Ometi on sealsed noored väga motiveeritud ja innukad rohujuuretasandil tegutsema ja uusi algatusi looma: Aserbaidžaaani Tudengiliidu algatasid 5 aktiivset üliõpilast, kes hakkasid otsima võimalikke mudeleid, kuidas üks taoline organisatsioon peaks olema üles ehitatud ja toimima – selleks käisid nad ka Eestis ja võtsid väga suures osas aluseks ka EÜLi

struktuuri. Paari aastaga sai pisikesest tundmatust rühmitusest küllaltki suur ja asjalik liit, keda mõned poliitikud ja ametnikud juba tunnustavad ja kuulavad, kuigi uue kõrgharidusreformi koostamisele ei olnud neid siiski kutsutud, sest kolmanda sektori kaasamine poliitikakujundamisesse ei ole selles riigis veel traditsiooniks. Aga lootust on. ASU seejuures võeti ESU täisliikmeks väga ülekaaluka hääletenamusega.

Kokkuvõtteks – osalemine ESU tegemistes on toonud endaga kaasa tohutult palju uusi teadmisi ja õppetunde nii kõrgharidusmaastiku sisuliste küsimuste kui ka rahvusvahelise poliitikakujundamise ja huvigruppide kaasamise kohta laiemalt. See on olnud

kordumatu võimalus tutvuda erinevate kultuuride ja ühiskondadega, õppida mõistma erinevaid mõtlemisviise ja arusaami. Märkimata ei saa jätta ka ESU kohtumiste lõppematute arutelude panust minu ja teiste ingliskeelsesesse sõnavarasse, sest nüüdseks on lausa sidesõnadeks saanud sellised mõisted, nagu näiteks *facilitate, elaborate, feasible, sustainable, capacity, benchmark, commodification* ja *gender mainstreaming*. Kui kuuled ESU või mõnel teisel rahvusvahelisel kohtumisel vähemalt viit sellist sõna esimese poole tunni jooksul, võid „Bingo!“ hüüda.

Hanna-Stella Haaristo

EÜLi sotsiaalpoliitika nõunik 2008-2011

Eesti Üliõpilaskondade Liidu juhatused 1991-2011

1991-1992

Sulev Alajõe
Agu Vahur
Kaarel Tarand

1992-1995

Katrin Unt
Indrek Ild
Imre Sams
Indrek Ostrat

1995-1996

Meelis Kitsing
Arne Otter
Martti Kalda

1996-1997

Lauri Kööp
Lembit Uibo
Peeter Suislepp
Mare Tralla
Mart Rekkaro

1997-1998

Peeter Suislepp
Lauri Kööp
Raul Järg
Leif Kalev

1998-1999

Riina Tamm
Leif Kalev
Raul Järg
Ivar Liivamägi
Riho Unt
Illimar Mattus (peasekretär)

2000

Leif Kalev
Riho Unt
Rain Veetõusme
Tarvo Sarmet
Herman Kalmus

2001

Birgit Lao
Herman Kalmus
Leif Kalev
Arne Otter
Alari Vainomees
Ardi Ravalepik

2002

Ando Heilmann
Piret Hartman
Antti Andreimann

2003

Piret Hartman
Madis Masing
Kerli Albin
Kairi Saar
Reigo Kimmel

2004

Madis Masing
Allan Selirand
Lauri Paeveer

2005

Allan Selirand
Lauri Paeveer
Eveli Soode

2006

Heiki Lemba
Marja-Liisa Alop
Ivar Veskioja

2007-2008

Eimar Veldre
Catlyn Kirna
Annika Kruuse
Maris Mälzer

2008-2009

Joonas Pärenson
Allan Päll
Grete Mägi
Olga Tšerjomuškina

2009-2011

Ivar Veskioja (ajutiselt 1 kuu)
Maris Mälzer
Eimar Veldre

Alates 2011

Eimar Veldre
Monika Maljukov
Jonne Viinamägi

2012